

MODULE 1

Αναγνώριση των ευάλωτων μαθητών

Εισαγωγή

Καλώς ήρθατε στην πρώτη ενότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος. Ο στόχος αυτής της ενότητας είναι να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς και όσους δραστηριοποιούνται στο χώρο της εκπαίδευσης να αναγνωρίσουν νεαρούς μαθητές που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν την εκπαίδευση, είτε προτού ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση είτε πριν την ολοκλήρωση ενός επιλεγμένου, από τους ίδιους, κύκλο μαθημάτων.

Η ενότητα βασίζεται σε ένα μικρό αριθμό συνεντεύξεων μελέτης περιπτώσεων με νεαρά άτομα, γονείς, δασκάλους, διευθυντές σχολείων δημόσιου ανώτερους υπαλλήλους και την εκτεταμένη έρευνα που υλοποιήθηκε κατά την σύνταξη της βρετανικής εθνικής έκθεσης αλλά και των εθνικών αναφορών των συνεργατών του προγράμματος.

Είναι σαφές ότι δεν υπάρχει μια ενιαία αιτία επηρεασμού ή ένας προσδιοριστικός παράγοντας, ικανός να χρησιμοποιηθεί για προληφθεί με ακρίβεια αν ένας μαθητής «θα διαρρεύσει» από την εκπαίδευση. Συχνά οι λόγοι είναι πολλαπλοί και περίπλοκοι.

Για τον σκοπό αυτής της ενότητας, οι παράγοντες ταυτοποίησης που θα πρέπει να αναζητήσει κανείς, ως υπεύθυνους για την «σχολική διαρροή» ή την πρόωρη εγκατάλειψη των μαθημάτων, έχουν χωριστεί σε τέσσερα κεφάλαια, τους εκπαιδευτικούς, τους προσωπικούς, τους οικογενειακούς και τους κοινωνικούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Ποιότητα διδασκαλίας και ηγεσία.

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζει την απόλαυση της εκπαίδευσης από τους μαθητές και που τους συγκρατεί σε ένα κύκλο μαθημάτων είναι η ποιότητα της διδασκαλίας. Μια φτωχή, χωρίς ερεθίσματα διδασκαλία μπορεί να οδηγήσει σε ελλιπή, φτωχή συμπεριφορά εντός της τάξης και αυτό εν συνεχεία να οδηγήσει σε σχολική διαρροή ή αποτυχία ολοκλήρωσης του κύκλου μαθημάτων.

Κακή, για οποιονδήποτε λόγο, διδασκαλία θα πρέπει να εντοπιστεί και να διορθωθεί, πιθανώς μέσα από πρόσθετη κατάρτιση, πόρους ή ισχυρά και ενθαρρυντικά συστήματα.

Μια υψηλής ποιότητας εκπαιδευτική ηγεσία είναι σημαντική για να εξασφαλιστεί ότι η εκπαιδευτικές πολιτικές σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο δεν είναι πάρα πολύ αυστηρές, άκαμπτες ή ελλιπείς σε οράματα.

Διαφοροποιημένη μάθηση

Είναι σημαντικό να προσφερθεί διαφοροποιημένη μάθηση, με σκοπό να καλυφθούν όλες οι διαφορετικές μορφές μάθησης των μαθητών. Όταν οι εκπαιδευτικοί δείχνουν στους μαθητές ότι υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι μάθησης, οι μαθητές βρίσκουν νέους και δημιουργικούς τρόπους να επιλύσουν προβλήματα, να σημειώσουν επιτυχίες και να γίνουν δια βίου μαθητευόμενοι.

Υπάρχουν σημαντικές αποδείξεις ότι καθένας από εμάς μαθαίνει με διαφορετικούς τρόπους. Στους οπτικού τύπου μαθητευόμενους (Visual Learner) , αρέσει να βλέπουν διαγράμματα και ανταποκρίνονται καλύτερα στη γραφική απεικόνιση, τους χάρτες κτλ. Οι ακουστικού τύπου μαθητευόμενοι (Auditory Learner) ανταποκρίνονται καλύτερα σε πράγματα που ακουστικές πληροφορίες, κάποιες φορές αλλά όχι πάντα, μουσικές. Στον κιναισθητικό τύπο μαθητευόμενων (Kinesthetic Learners) συνήθως αρέσει η φυσική/σωματική δραστηριότητα προκειμένου να ενισχύσουν την μάθηση.

Περαιτέρω πληροφορίες για τις διαφορεικές μορφές εκμάθησης είναι διαθέσιμες στο http://www.thomasarmstrong.com/multiple_intelligences.htm¹

Εκπαιδευτικό κλίμα (learning climate)

Είναι σημαντικό να υπάρχει το κατάλληλο κλίμα για την μάθηση και την «διατήρηση» των μαθητών. Αν και μερικοί παράγοντες είναι δύσκολο να εξαλειφθούν χωρίς την κατάλληλη χρηματοδότηση π.χ. κτήρια φτωχής κατασκευής, έλλειψη εξοπλισμού ή εργαστηρίων, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιτύχουν περισσότερο με την δημιουργία του κατάλληλου κλίματος στην τάξη. Είναι σημαντική η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα μεγιστοποιεί τις ευκαιρίες και την παροχή κινήτρων για μάθηση. Για περισσότερες πληροφορίες δείτε την ιστοσελίδα <http://www.teachernet.gov.uk/>² και εισάγεται τον όρο «classroom climate» στην μηχανή αναζήτησης της σελίδας.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση μεμονωμένων μαθητών είναι ουσιώδης για να αποφασιστεί σε ποιο σημείο έχουν φτάσει μαθησιακά οι μαθητές, που πρέπει να φτάσουν και ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να φθάσουν ως εκεί. Στην Βρετανία το θέμα αυτό προσεγγίζεται μέσω μιας στρατηγικής που ονομάζεται AfL (Assessment for Learning) σχεδιασμένη για την υποστήριξη των σχολείων

¹ Ιστοσελίδα του Thomas Armstrong, με εκτενή αναφορά στη θεωρία του Howard Gardner (1983) για την πολλαπλή νοημοσύνη και τους οχτώ βασικούς τρόπους μάθησης που προτείνονται από αυτή. Επίσης περιλαμβάνει βιβλιογραφικές παραπομπές και συνδέσμους για άρθρα, προσανατολισμένα σε θέματα αντιμετώπισης και διευκόλυνσης της μάθησης (και σε παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως η ελλειμματική προσοχή). Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω τίτλοι: « 50 τρόποι για την καλύτερη απόδοση του παιδιού σας», « Ελλειμματική προσοχή, Υπερκινητικότητα στα παιδιά: Μια επίπτωση της αύξησης των τεχνολογιών και της μείωσης του παιχνιδιού», κτλ.

² Πρόκειται για την ιστοσελίδα teachernet,. Στο κατάλογο θεμάτων που παρουσιάζεται στα δεξιά της οθόνης, παρέχονται πληροφορίες σχετικά με θέματα που αφορούν το σχολείο ως ολότητα (συμπεριφορά και παρακολούθηση, οικογένεια και κοινωνία, κτλ), έρευνες σχετικές με την εκπαίδευση κ.α. Εισάγοντας τον προτεινόμενο όρο στην μηχανή αναζήτησης του ιστοσελίδας, παρουσιάζεται ένας κατάλογος σχετικών με το θέμα συνδέσμων ενώ δίνεται η δυνατότητα για «περιορισμό» της αναζήτησης με βάση λίστα κριτηρίων. Αν, για παράδειγμα επιλέξουμε τον 7^ο στη λίστα που προτείνεται, σύνδεσμο, εμφανίζεται ένα κείμενο με τα αποτελέσματα- κλειδιά της συνεργασίας σχολείων για την βελτίωση της συμπεριφοράς και την παρατεταμένη απουσία, και στο τέλος παρατίθενται και σχετικοί σύνδεσμοι.

στην χρήση πληροφοριών αξιολόγησης για να βελτιωθούν και να προγραμματιστούν οι παροχές.

Βλέπε <http://www.teachernet.gov.uk/teachingandlearning/afl/>³

Επικοινωνία

Η επικοινωνία μεταξύ των σχολείων πρέπει να είναι καλή. Προβλήματα που αντιμετωπίζονται από τους δασκάλους και τους μαθητές, μικρότερης ηλικίας (καθώς και επιτυχείς στρατηγικές για την αντιμετώπιση τους) θα πρέπει να «μεταφέρονται» όταν αλλάζουν σχολείο.

Είναι επίσης σημαντικό το σχολείο – αποδέκτης να ξέρει το επίπεδο ικανοτήτων, ιδιαίτερα το επίπεδο μαθηματικών γνώσεων και την αναγνωστική ικανότητα (Literacy), του μεταφερθέντα μαθητή, ώστε να μπορέσει να συνδεθεί με τις κατάλληλες ομάδες συνομηλίκων και να μελετηθούν τυχόν αδυναμίες σε επίπεδο ικανοτήτων.

Παιδιά «ταξιδιώτες»

Η «κουλτούρα του ταξιδιώτη» μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο αν τα παιδιά- ταξιδιώτες θα εγκαταλείψουν. Αν και οι τσιγγάνοι γονείς- ταξιδιώτες δεν είναι γενικά εχθρικοί προς την εκπαίδευση, αλλά υπάρχει ένας φόβος για τη διάλυση των «Τσιγγάνικων Αξιών» και την έκθεση των παιδιών στις «ανηθικότητες» της μη τσιγγάνικης κοινωνίας.

Οι τσιγγάνοι –ταξιδιώτες αντιμετωπίζουν επίσης το πρόβλημα της ασυνέχειας του σχολείου, εφόσον μετακινούνται σε όλη τη χώρα. Γι' αυτό το λόγο, είναι σημαντικό τα σχολεία και οι τοπικές εκπαιδευτικές αρχές να

³ Πρόκειται για την ίδια ιστοσελίδα (βλ. υποσημείωση 2) και πιο συγκεκριμένα την υποενότητα που αφορά την αξιολόγηση. Στην σελίδα αυτή παρουσιάζεται μια σύνοψη των βασικών θεμάτων αξιολόγησης. Παρουσιάζονται οι πρακτικές της «αξιολόγησης για τη μάθηση» (assessment for learning) καθώς και ο ορισμός της, αλλά και δίνεται η δυνατότητα σύνδεσης με την QWA website, η οποία όπως αναφέρεται, παρέχει πρακτική καθοδήγηση και μελέτες για την καθοδήγηση των δασκάλων στην εφαρμογή αξιολόγησης σε καθημερινή βάση για την βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης. Επιπλέον παρουσιάζεται και δίνεται η δυνατότητα σύνδεσης με το National Benchmark (αξιολόγηση σε εθνικό επίπεδο), πρόκειται για μια βάση δεδομένων, που περιέχει στατιστικά στοιχεία και πληροφορίες, οι οποίες βοηθούν στην απάντηση ερωτημάτων όπως: «Πόσο καλά τα πάμε σαν σχολείο;», «Πόσο καλά θα μπορούσαμε να τα πηγαίνουμε;», στηριζόμενο στη λογική της σύγκρισης μεταξύ σχολείων με τα ίδια χαρακτηριστικά ή προηγούμενα παρόμοια επιτεύγματα.

υιοθετούν ειδικές παροχές για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τέτοιων κοινοτήτων.

<http://www.literacytrust.org.uk/socialinclusion/Trav.html>⁴

Με παρόμοιο τρόπο, η εκπαιδευτική κοινωνία είναι σημαντική και οι μαθητές είναι πιθανότερο να δεσμευτούν, εάν έχουν τον ίδιο δάσκαλο καθ όλη την διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους. Η εκτενής χρήση αναπληρωτών εκπαιδευτικών μπορεί να έχει καταστρεπτικές συνέπειες.

Επιλογή κύκλου μαθημάτων

Η κακή επιλογή μαθημάτων, είτε κατά την επιλογή προαιρετικών κύκλων μαθημάτων κατά την διάρκεια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης είτε κατά την επιλογή μετά από αυτή, μπορεί να ασκήσει σημαντική επιρροή στο αν ένας μαθητής θα ολοκληρώσει ή όχι τα μαθήματα.

Μπορεί να υπάρξουν πολύ λόγοι που επιλέγεται «λάθος» κύκλος μαθημάτων. Για παράδειγμα:

Έλλειψη επιλογής (επειδή τα μαθήματα που προτιμούν έχουν συμπληρώσει τον αριθμό μαθητών που προβλέπεται ή είναι μη διαθέσιμα).

Απόσταση που πρέπει να διανύσουν

Ανεπαρκή επίπεδα βασικών δεξιοτήτων που έχουν σαν αποτέλεσμα να «μένουν πίσω» στην εργασία που απαιτούν τα μαθήματα. (π.χ. έχει βρεθεί ότι το χαμηλό επίπεδο αλφαριθμητισμού δυσκολεύει την επιτυχή ολοκλήρωση μαθημάτων ψυχολογίας).

Ελλιπής ενημέρωση μαθητών, γονέων και κηδεμόνων για το πρόγραμμα σπουδών, τις εξετάσεις και τις απαιτήσεις των μαθημάτων.

⁴ Ιστοσελίδα της «National Literacy Trust» (Εθνικής Ένωσης Αλφαριθμητισμού), με σύνθημα «Ο Αλφαριθμητισμός αλλάζει ζωές». Επιλέγοντας τον συγκεκριμένο σύνδεσμο εμφανίζεται άρθρο του Kalwant Bhopal (University of Greenwich), με τίτλο «Gypsy Travellers and Education: Changing Needs and Changing Perceptions» (Ταξιδιώτες Τσιγγάνοι και Εκπαίδευση: Μεταβαλλόμενες ανάγκες και αντιλήψεις» που δημοσιεύτηκε στο British Journal of Educational Studies vol 52 No.1 (March 2004) pp 47-64. Το άρθρο διαπραγματεύεται τη μεταβολή των απόψεων των «ταξιδιωτών τσιγγάνων» όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών τους. Στην ίδια ιστοσελίδα παρέχονται πληροφορίες και σύνδεσμοι και για θέματα αλφαριθμητισμού σε σχέση με την φτώχεια, τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, τον αποκλεισμό, την παραβατική συμπεριφορά, τις μειονοτικές ομάδες, τους μετακινούμενους πληθυσμούς, τους πρόσφυγες και τους ζητούντες άσυλο.

Άλλα θέματα σχετικά με το σχολείο

Η έρευνα μας με μελέτες περίπτωσης εντόπισαν επίσης και άλλους «σχετιζόμενους με το σχολείο» παράγοντες.

Η αντιμετώπιση από το προσωπικό- πολλοί από τους μαθητές που πέρασαν από συνέντευξη εξέφρασαν παράπονα για τον τρόπο που τους αντιμετώπιζαν οι δάσκαλοι, και ειδικότερα αυτοί «μετά τα 16», μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση. Οι μαθητές εύχονταν να τους αντιμετωπίζουν ως ενήλικες και θεωρούσαν τις σχέσεις τους με τους εκπαιδευτικούς σαν ένα σημαντικό παράγοντα.

Τα άκαμπτα σχολικά συστήματα πειθαρχίας επηρέασαν επίσης τις αποφάσεις εγκατάλειψης του σχολείου. Πολλοί από τους μαθητές που συμμετείχαν σε συνεντεύξεις ένιωθαν ότι συστήματα πειθαρχίας οδηγούσαν σε ασυνέπειες στην εφαρμογή τους, μεταξύ των εκπαιδευτικών, και αυτό εν συνεχεία οδηγούσε σε συναισθήματα διακρίσεων και αδικίας – «Με τιμωρούσαν για τα πάντα»

Οι ευκαιρίες για πρόσθετες δραστηριότητες, στο πρόγραμμα σπουδών», γενικά είχαν καλή αντιμετώπιση και έδιναν την αίσθηση ότι είχαν θετική επιρροή για την παραμονή στο σχολείο.

Η ανικανότητα μελέτης των μαθημάτων με ένα συγκεκριμένο φίλο και το αίσθημα μοναξιάς και απομόνωσης. Π.χ. αν τα μαθήματα είναι σε διαφορετικό σχολείο, έχει επίσης αρνητική επιρροή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Παρακολούθηση.

Ίσως ο προφανέστερος δείκτης των μαθητών που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο «εγκατάλειψης» είναι η ελλιπής παρακολούθηση. Στην Βρετανία ένας «κατ εξακολούθηση απών» θεωρείται αυτός που έχει περισσότερες από 63 απουσίες στη διάρκεια της χρονιάς. Για «δράσεις κλειδιά» στην μείωση των «κατ εξακολούθηση απόντων» χρησιμοποιήστε την ακόλουθη σύνδεση:

<http://www.dcsf.gov.uk/index.htm>⁵ και εισάγεται τον όρο «κατ εξακολούθηση απών» (Persistent Absentees) στην μηχανή αναζήτησης του ιστοχώρου. Περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν διαθέσιμες από τον ιστοχώρο «Σχολικής Παρακολούθησης» (School Attendance):

<http://www.dcsf.gov.uk/schoolattendance/>

6

Συμπεριφορά

Ένα άλλος σημαντικός δείκτης πιθανής «σχολικής διαρροής» είναι η συνεχιζόμενη κακή συμπεριφορά, που οδηγεί συνήθως σε επιβολή πειθαρχικής ποινής από το σχολείο. Είναι πολύ σημαντικό τα σχολεία να έχουν ένα σαφές και συνεπές σύστημα πειθαρχίας, το οποίο θα εφαρμόζεται με δίκαιο αλλά και με κατανόηση.

Πρόκειται για μια περιοχή όπου η υποστήριξη και η καθοδήγηση πρέπει να είναι διαθέσιμη από τους συναδέλφους εντός του σχολείου, αλλά και σε πιο απαιτητικές περιπτώσεις, η εξωτερική υποστήριξη θα πρέπει να

⁵ Ιστοσελίδα του Τμήματος για παιδιά, σχολείο και οικογένεια (Department for children, schools and families). Εισάγοντας τον όρο «Persistent Absentees» (κατ εξακολούθηση απών) εμφανίζεται ένας κατάλογος 85 συνδέσμων αναφορικά με το θέμα της παρακολούθησης. Το περιεχόμενο τους ποικίλει: στατιστικά στοιχεία, πίνακες, άρθρα ή ανακοινώσεις, παρουσιάσεις μελετών περίπτωσης, εθνικές αναφορές ή παρουσιάσεις εθνικών προγραμμάτων και των αποτελεσμάτων τους κα.

⁶ Αποτελεί μέρος της παραπάνω αγγλικής ιστοσελίδας (βλ. υποσημείωση 5). Ως σκοπός της έχει οριστεί η παροχή πληροφοριών, μελέτες περίπτωσης και ευκαιριών για την παρουσίαση «καλών πρακτικών» στη σχολική παρακολούθηση στην Αγγλία. Στο κατάλογο της θεματολογίας της μπορούν να εντοπιστούν και να προσπελαστούν σύνδεσμοί αναφορικά με στατιστικά (και όχι μόνο) στοιχεία, το νομικό πλαίσιο για την παρακολούθηση του σχολείου, τις αποτελεσματικές πρακτικές, τον εντοπισμό της διακοπής παρακολούθησης αλλά και τα προληπτικά μέτρα για αυτή.

είναι επίσης διαθέσιμη. Δυο πηγές βοήθεια στην Βρετανία είναι η «Υπηρεσία υποστήριξης συμπεριφοράς» (Behaviour Support Service) :

<http://www.everychildmatters.gov.uk/ete/behaviour/support/>⁷

ή για ακόμα πιο άσχημες περιπτώσεις οι «Μονάδες Παραπομπής Μαθητών» (Pupil Referral Units - PRUs)

http://www.dcsf.gov.uk/exclusions/alternative_provision_policies/pupil_referral_units.cfm⁸

Υγεία

Μερικές φορές η «σχολική διαρροή» μπορεί να οφείλεται σε παράγοντες πέρα από τον έλεγχο του νεαρού ατόμου π.χ. λόγω κάποιας προσωπικής ασθένειας, ζητήματα πνευματικής υγείας ή μακροχρόνιου τραυματισμού.

Ομάδες Συνομηλίκων (peer group)

Η δύναμή της πίεσης από ομάδες συνομηλίκων μπορεί συχνά να υποτιμηθεί και όντας μέλος μια «ομάδας κινδύνου» ή συμμορίας μπορεί συχνά να οδηγήσει σε :

Κακή συμπεριφορά και ελλιπή παρακολούθηση.

Χρήση παρανομών ουσιών.

Ακόμα και εγκυμοσύνη/ πατρότητα

⁷ Ιστοσελίδα με τίτλο Every child matters- Change for children. Γίνεται παρουσίαση των υπηρεσιών υποστήριξης συμπεριφοράς ως μέρους της τοπικής αρχής και εφαρμογής σε συνεργασία με τα σχολεία, προκειμένου να προωθηθούν θετικές συμπεριφορές και να δοθεί επαρκής στήριξη μαθητών, γονέων και σχολείων. Γίνεται περιγραφή του περιεχομένου αυτών των υπηρεσιών και του είδους της υποστήριξης που παρέχουν (πχ. Ατομική υποστήριξη με τα παιδιά, συμβουλές και στήριξη των σχολείων στην ανάπτυξη στρατηγικών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση προβληματικών συμπεριφορών.

⁸ Όπως αναφέρεται και στην συγκεκριμένη ιστοσελίδα, οι Μονάδες Αναφορές Μαθητών (Pupil Referral Units) είναι ένας τύπος σχολείου που δημιουργήθηκε και συντηρείται από τις τοπικές αρχές για να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση όσα παιδιά δεν μπορούν να παρακολουθήσουν το σχολείο. Στην σελίδα αυτή αναφέρονται όλες οι κατηγορίες μαθητών που διέκοψαν την φοίτηση (π.χ. νέοι με προβλήματα συμπεριφοράς ή ιατρικής φύσης, νεαρές μητέρες κ.α) και μπορούν να ενταχθούν στις συγκεκριμένες μονάδες. Τέλος γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης που προσφέρεται σε αυτές τις μονάδες.

Οι κακές σχέσεις με συνομηλίκους μπορεί να αποτελούν παράγοντα επιρροής.

Εκφοβισμός (Bullying)

Οι νέοι με Προσωπική Μαθησιακή Δυσκολία (Personal Learning Disability) συχνά υποφέρουν από τον εκφοβισμό και αυτό είναι κάτι που οι εκπαιδευτικοί πρέπει να προσέχουν. Αλλά ενώ μια μαθησιακή δυσκολία είναι σχετικά εύκολο να προσδιοριστεί, είναι δυσκολότερο να αναγνωρίσουν νέους ανθρώπους χωρίς μαθησιακή δυσκολία που όμως υποφέρουν από τον εκφοβισμό.

Το διαδίκτυο προσφέρει έναν πλούτο ιστοσελίδων που παρέχουν καθοδήγηση για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Μια από αυτές τις ιστοσελίδες που μπορεί να είναι χρήσιμη είναι :

<http://www.teachernet.gov.uk/wholeschool/behaviour/tacklingbullying/bullying/>⁹

Προσωπικοί Παράγοντες

Λιγότερο προφανείς παράγοντες μπορούν να οδηγήσουν σε «σχολική διαρροή», συχνά συνδεδεμένοι με την «Επιλογή Μαθημάτων» παραπάνω. Οι έρευνες μας με μελέτες περίπτωσης αναγνώρισαν:

Έλλειψη ενδιαφέροντος ή πλήξη με τα μαθήματα, που οδηγούσε σε έλλειψη προσπάθειας.

Δυσκολία στην κάλυψη των απαιτήσεων των μαθημάτων. Π.χ. μένοντας πίσω με τις εργασίες και αποτυχία να τηρηθούν οι προθεσμίες, ή η χαμηλή επίδοση στις μεταβατικές εξετάσεις ή στις εργασίες.

Το αίσθημα ότι τα μαθήματα σε σχέση με την επιλεγμένη σταδιοδρομία. Π.χ. ένας από τους συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις μας απλά καθυστερούσε το χρόνο του μέχρι να καταταγεί στο στρατό και ένιωθε ότι

⁹ Μια ακόμα παραπομπή στην ιστοσελίδα teachernet, αυτή τη φορά στην θεματική ενότητα για τον εκφοβισμό (Bullying). Υπό τον τίτλο «Bullying — how to beat it» (εκφοβισμός- πώς να τον νικήσετε) παρουσιάζονται πρακτικές συμβουλές για την αντιμετώπιση του «εκφοβισμού» βασισμένες σε εμπειρίες και σύνδεσμοι για περαιτέρω πληροφόρηση, με σκοπό να βοηθήσει άτομα αλλά και σχολεία να αντιμετωπίσουν εποικοδομητικά και αποτελεσματικά. Αναφέρονται αναλυτικά συμβουλές (προερχόμενες από την εμπειρία και τα στοιχεία συμβούλων) για το πώς οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν τέτοιες συμπεριφορές μέσα στην τάξη τους

πολύ λίγα από τα υποχρεωτικά του μαθήματα ήταν σχετικά με την σταδιοδρομία που είχε επιλέξει.

Η πεποίθηση ότι η εργασιακή εμπειρία θα είναι πιο ευεργετική στις μελλοντικές προοπτικές για σταδιοδρομία σε σχέση με την επιτυχία στις εξετάσεις.

Ο χρόνος και η προσπάθεια που έχει καταβάλει ένας νέος στα μαθήματά του. Η έρευνα μας δείχνει ότι τα νεαρά άτομα που εγκατέλειψαν έχοντας ολοκληρώσει ένα σημαντικό κομμάτι των μαθημάτων τους, θεωρούσαν δυσκολότερη την απόφαση να εγκαταλείψουν την εκπαίδευση καθώς με αυτόν τον χρόνο ακύρωναν όλη την προσπάθεια και το χρόνο που είχαν ήδη επενδύσει

Κεφάλαιο 3

Επιρροές οικογένειας

Εκπαιδευτικές Προσδοκίες

Οι μαθητές εισέρχονται στην εκπαίδευση προερχόμενοι από ένα ευρύ παρελθόν γνώσεων και οικογενειακής κατάστασης και ο τρόπος με τον οποίο θα λειτουργήσουν μέσα στο σχολείο εξαρτάται από την αξία που η οικογένεια τους δίνει στην εκπαίδευση και τι όφελος κατανοεί η οικογένεια πως έχει το παιδί τους ή η οικογένεια τους ολόκληρη από την εκπαίδευση (π.χ. περιοδεύουσες οικογένειες, οικογένειες με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο γονέων, κτλ)

Πολύ συχνά οι γονείς δεν αντιλαμβάνονται την ανάγκη για εκπαίδευση με αποτέλεσμα να αδυνατούν να εξασφαλίσουν την καθημερινή παρακολούθηση των μαθημάτων από τα παιδιά τους στο σχολείο και συνήθως αυτό δημιουργεί ακόμη και προβλήματα με τις τοπικές εκπαιδευτικές αρχές. Στην Βρετανία τέτοιου είδους προβλήματα με τις αρχές φαίνεται πως αυξάνουν καθώς νέοι κανονισμοί επεκτείνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση στα 17 και στα 18 έτη.

Σχετικές πληροφορίες περιέχονται στο κείμενο στον ακόλουθο σύνδεσμο see:

<http://publications.teachernet.gov.uk/eOrderingDownload/Cm%207065.pdf>

(στο κείμενο αυτό γίνεται μια αναλυτική παρουσίαση των λόγων για τους οποίους η Βρετανική πολιτεία θεωρεί πως η υποχρεωτική εκπαίδευση για τους νέους 16 και 17 ετών είναι επιβεβλημένη στη σημερινή κοινωνία. Η εκπαίδευση αυτή δεν σημαίνει υποχρεωτικά φοίτηση σε σχολείο αλλά μπορεί να έχει κάποια από τις σύγχρονες μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης, π.χ. εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εκπαίδευση στην εργασία, κ.α.)

Προαιρετική Εκπαίδευση στο σπίτι

Στη Βρετανία, γονείς οι οποίοι δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την φοίτηση των παιδιών τους στο σχολείο, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα με το νόμο και πιθανώς να βρεθούν και στο δικαστήριο για το λόγο αυτό. Σε

τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να αναγκαστούν να προσφέρουν εκπαίδευση στα παιδιά τους στο σπίτι, γεγονός που έχει αποδειχτεί πως πολλές φορές οδηγεί σε χαμηλού επιπέδου εκπαίδευση, παρόλο που η πολιτεία μπορεί να παρακολουθεί τη διαδικασία, και οι μαθητές να αποτυγχάνουν ακόμη και στο πρώτο έτος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και τελικά να εγκαταλείπουν το σχολείο.

Οικογενειακές Ανάγκες / Περιστάσεις

Η επίδραση άλλων ανθρώπων, ιδιαίτερα της οικογένειας, δεν πρέπει να παραβλέπεται όταν μαθητές παίρνουν απόφαση να εγκαταλείψουν το σχολείο. Αρνητικές επιρροές μπορούν να προκληθούν από διάφορους λόγους:

Η οικογένεια μπορεί να έχει χωρίσει ή να υποφέρει από πένθος και το νεαρό άτομο να ζει με τον ένα γονέα (φαινόμενο που συνεχώς αυξάνει στις μέρες μας) ή με κανένα και να βρίσκεται υπό καθεστώς 'κοινωνικής φροντίδας'. Τέτοιου είδους καταστάσεις μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα στο νεαρό άτομο και να οδηγήσουν σε διακοπή φοίτησης στο σχολείο, ιδιαίτερα αν λόγω της κατάστασης ο μαθητής πρέπει να αλλάζει σχολικό περιβάλλον.

Πολλές φορές μαθητές προέρχονται από οικογένειες με εποχιακές επαγγελματικές ασχολίες, οι οποίες μπορεί να επιδράσουν στη φοίτηση τις εποχές που η επαγγελματική δραστηριότητα έχει προτεραιότητα.

Η φτώχεια μπορεί να είναι ένας παράγοντας, αφού σε τέτοιες περιπτώσεις κάθε μέλος της οικογένειας θα πρέπει από πολύ νωρίς να εργαστεί και να συμβάλλει στο οικογενειακό εισόδημα.

Πολλές φορές, αν ο τόπος κατοικίας βρίσκεται αρκετά μακριά από το σχολείο, η φοίτηση μπορεί να είναι ακριβή ή χρονοβόρα.

Μερικές φορές μαθητές μπορεί να πρέπει να φροντίζουν άρρωστους γονείς .

Όλοι οι παραπάνω λόγοι μπορεί να οδηγήσουν σε απώλεια της υποστήριξης της οικογένειας για φοίτηση των παιδιών στο σχολείο ή απώλεια του ενδιαφέροντος των μαθητών και της οικογένειας για φοίτηση στο σχολείο. Ενδείξεις της απώλειας αυτής μπορεί να είναι η απουσία των γονέων από

συναντήσεις γονέων στο σχολείο, έλλειψη υπογραφών και σχολίων στις εργασίες των μαθητών, αποτυχία σε προσπάθεια του σχολείου να επικοινωνήσει μαζί τους.

Κεφάλαιο 4

Κοινωνικοί παράγοντες και παράγοντες κοινότητας (Community and Social Factors)

Η βασική περιοχή στην οποία διαμένει μαθητής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στα μακροχρόνια σχέδια σταδιοδρομίας και τις προσδοκίες 'ολόκληρης της ζωής' των πολιτών. Αυτό με τη σειρά της επηρεάζει τη σημασία των σχολικών δραστηριοτήτων.

Εάν γονείς, φίλοι και γείτονες ζουν σε χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, η άποψη ότι η υψηλή ποιότητα στην εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει για να αλλάξει αυτό και να βοηθήσει το νέο άτομο να 'ανέβει τη σκάλα' για μια καλύτερη ποιότητα ζωής, είναι δύσκολο να ενσωματωθεί. Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλώ δείτε στις ακόλουθες ιστοσελίδες:

«Ανεργία στις υποβαθμισμένες γειτονιές» (*Worklessness in Deprived Neighbourhoods*) :-

<http://www.communities.gov.uk/publications/communities/worklessnessdeprived>

Η έκθεση αυτή εξετάζει τα εμπόδια για την αντιμετώπιση της ανεργίας, και περιγράφει τις τρεις προσεγγίσεις που φαίνονται αποτελεσματικές: Σύνδεση, απασχόληση ανέργων με βασικές κοινές υπηρεσίες στην τοπική κοινότητα. Προσωπική υποστήριξη για να βοηθήσουν αυτούς που έχουν τοποθετηθεί σε θέσεις εργασίας να τους κρατήσουν. Άμεσες σχέσεις - σύνδεση με τους εργοδότες.

«Οι οικονομίες των υποβαθμισμένων περιοχών» 'The Economies of Deprived Neighbourhoods' :-

<http://www.communities.gov.uk/publications/communities/economies>

Η έκθεση αυτή παρέχει μια συνοπτικά τρία βασικά στοιχεία και σχόλια σχετικά με τις οικονομίες των φτωχών συνοικιών. Καλύπτει τη συνολική δυναμική των τοπικών οικονομιών και παρέχει πιο λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τις δεξιότητες, την ανεργία και την παραοικονομία.

Συχνά συνδέεται η κακή κοινωνικο-οικονομική κατάσταση σε μια περιοχή με αντικοινωνική συμπεριφορά. Έχοντας φτωχά γονικά ή πολιτιστικά μοντέλα κοινωνικών ρόλων είναι εύκολο για όλους πόσο για ένα νεαρό άτομο να συνδεθεί με «λάθος ανθρώπους» και συμμετάσχει σε μια «παλιοπαρέα».

Αυτό με τη σειρά του μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει σε ποινικές διώξεις και από τη στιγμή που θα ξεκινήσει αυτή την διαδρομή, είναι πολύ δύσκολο να μην οδηγήσει στον κατήφορο. Για το λόγο αυτό, τα δικαστήρια και οι αρχές δίνουν τόση έμφαση στην πρόληψη και στο να μην υπάρξει περαιτέρω υποτροπή, όταν έχει διαπραχθεί το πρώτο αδίκημα.

Και πάλι, αν το πρότυπο στην περιοχή ή την κοινότητά τους μέσα (π.χ. Traveller Κοινοτήτων) είναι να κερδίζουν χρήματα, και το σχολείο είναι υποτιμημένο, σύντομα οι μαθητές προτιμούν να περάσουν ένα μεγάλο αριθμό ωρών έξω από το σχολείο, εκεί που κερδίζουν εισόδημα, και να αφήνουν λίγο χρόνο για σχολική εργασία.

Αυτοί οι νέοι συχνά προτιμούν να εγκαταλείψουν το σχολείο, το συντομότερο δυνατό και συχνά καταλήγουν σε χαμηλόμισθες, χωρίς προσόντα αλλά συχνά "αδιέξοδες" θέσεις εργασίας που θα επηρεάσουν την αποδοτικότητα για το υπόλοιπο της ζωής τους.

Εάν η εκπαίδευση είναι χαμηλή στις πολιτικές προτεραιότητες είτε υπάρχει σημαντική κριτική στα μέσα ενημέρωσης σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης που προσφέρεται, αυτό μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην υπονόμηση της αξίας της εκπαίδευσης και να οδηγήσει σε "εγκατάλειψη του σχολείου».

Ένα καλό παράδειγμα για αυτό στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι τα άρθρα του τύπου σχετικά με την ετήσιες εισαγωγικές εξετάσεις GCSE και - Επίπεδου'Α' που αναφέρουν ότι οι εξετάσεις κάθε χρόνο γίνονται και ευκολότερες, ή η κριτική του τοπικού τύπου για ένα σχολείο ή για τη θέση που έλαβαν οι μαθητές του στα αποτελέσματα των εξετάσεων, οδηγούν τα σχολεία να υποτιμούνται από τις τοπικές κοινότητες.

Καλές πρακτικές

Στα επόμενα τμήματα αυτού του μαθήματος καλύπτονται προτάσεις για την αντιμετώπιση ενός πιθανού προβλήματος αφού αυτό εντοπιστεί. Παρακάτω δίνονται οι δικές μας προτάσεις για την αποφυγή της σχολικής διαρροής:

- **Συναντήσεις πολλών φορέων:** Χρήση της καθοδήγησης που μπορεί να προσφέρει όλο το προσωπικό του σχολείου και της βοήθειας άλλων φορέων που υποστηρίζουν το σχολείο.
- **Έγκαιρη παρέμβαση:** αφού το πρόβλημα αναγνωρισθεί, π.χ. αν ένας μαθητής έχει μικρό ποσοστό παρακολούθησης, η έγκαιρη παρέμβαση θα έχει τις περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας.
- **Στυλ μάθησης / πολλαπλή νοημοσύνη:** να δειχθεί στους μαθητές πως υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι να μάθουν. Να βοηθηθούν οι μαθητές να βρίσκουν νέους και δημιουργικούς τρόπους για να λύνουν προβλήματα, να επιτυγχάνουν και να γίνονται δια-βίου μαθητές.
- **Εναλλακτική παρακολούθηση σχολείου:** η εναλλακτική παρακολούθηση σχολείου παρέχει στους μαθητές που είναι πιθανό να διαρρεύσουν μια ποικιλία επιλογών που μπορούν να οδηγήσουν στην αποφοίτηση, με προγράμματα που δίνουν προσοχή στις συγκεκριμένες κοινωνικές ανάγκες του μαθητή, π.χ. στο δικό μας κολλέγιο προσφέρονται οι τομείς, κατασκευών, κόμμωσης και αισθητικής, αγροτοκαλλιέργειας, οχημάτων κ.ο.κ.
- **Η εμπλοκή της οικογένειας:** οι έρευνες δείχνουν ότι η εμπλοκή της οικογένειας έχει ένα ευθύ, θετικό αποτέλεσμα στις επιδόσεις των μαθητών. Η μελέτη της οικογένειας είναι ο πιο ακριβής τρόπος να προβλέψει κανείς την σχολική επιτυχία. Να επιμένετε στις περιπτώσεις που η οικογενειακή στήριξη δεν επιτυγχάνεται εύκολα.
- **Εξωσχολικές εμπειρίες:** πολλά σχολεία παρέχουν προγράμματα που προσπαθούν να καλύψουν κενά γνώσεων (π.χ. μεταξύ δύο τάξεων) και εμπνέουν ενδιαφέρον για ένα πλήθος διαφόρων θεμάτων. Τα προγράμματα αυτά γίνονται εκτός σχολικών

ωρών, π.χ. στις ώρες μετά το σχολείο, στο διάλλειμμα του φαγητού ή το καλοκαίρι.

- **Συνεργασία της κοινωνίας:** όταν όλες οι ομάδες σε μια κοινωνία παρέχουν στήριξη στο σχολείο, δημιουργείται μια δομή που παρέχει ένα υποστηρικτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο οι νέοι μπορούν να επιτύχουν και να διαπρέψουν.

- **Συμβουλευτική για το επάγγελμα και τα μαθήματα:** Το σχολείο πρέπει να προσφέρει την καλύτερη καθοδήγηση στην επιλογή του προγράμματος σπουδών μέσα στο σχολείο και στον σχεδιασμό της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των μαθητών.

- **Μέντορες μάθησης:** η συμβουλευτική σε προσωπικό επίπεδο θα οδηγήσει σε μια υποστηρικτική σχέση. Έτσι, οι μαθητές θα έχουν να στραφούν σε κάποιον, χωρίς ντροπή, αν αντιμετωπίσουν κάποιο πρόβλημα.

- **Συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη:** η συνεχής εκπαίδευση εκπαιδευτικών είναι απαραίτητη για να είναι ενημερωμένοι στις νέες τεχνικές και ιδέες.

Τέλος, σε αυτή την ενότητα θα θέλαμε να προτείνουμε ένα διαδικτυακό ιστότοπο που ασχολείται με το συγκεκριμένο πρόβλημα, ο οποίος ήταν πολύ χρήσιμος στη συγγραφή αυτής της ενότητας, στην επιλογή των συμβουλών που δώσαμε και ο οποίος παρέχει ιδέες και προτάσεις για περαιτέρω σκέψη:

<http://www.dropoutprevention.org/effstrat/default.htm>.

Ο ιστότοπος <http://www.dropoutprevention.org/effstrat/default.htm>:

Ο ιστότοπος αυτός είναι ένα τμήμα του ιστοτόπου του Εθνικού Κέντρου/Δικτύου για την Πρόληψη της Διακοπής της Φοίτησης (National Drop Out Prevention Center / Network - NDPC/N) της Αγγλίας. Το συγκεκριμένο τμήμα του ιστοτόπου αναφέρεται στις αποτελεσματικές στρατηγικές για την Πρόληψη της Διακοπής της Φοίτησης σύμφωνα με το Κέντρο και δίνονται περισσότερες πληροφορίες για την κάθε μία. Παρακάτω αναφέρονται οι στρατηγικές αυτές και δίνεται μια μικρή περιγραφή για εκείνες που δεν εντάχθηκαν στη συγκεκριμένη ενότητα:

- **Συστημική αναγέννηση**

Μια συνεχής διαδικασία αξιολόγησης των στόχων και των σκοπών των πολιτικών, πρακτικών και των οργανωτικών δομών του σχολείου καθώς αυτές επηρεάζουν μια ευρεία ομάδα μαθητών.

- **Συνεργασία Σχολείου-κοινωνίας**
- **Ασφαλή περιβάλλοντα μάθησης**

Ένα αναλυτικό σχέδιο πρόληψης της βίας, που θα περιλαμβάνει και την επίλυση συγκρούσεων, πρέπει να αντιμετωπίζει την πιθανή βία αλλά και τη διαχείριση κρίσεων. Ένα ασφαλές περιβάλλον μάθησης παρέχει καθημερινές εμπειρίες, σε όλες τις τάξεις, που ενισχύει θετικές κοινωνικές συμπεριφορές και αποτελεσματικές διαπροσωπικές ικανότητες σε όλους τους μαθητές.

- **Έγκαιρη Παρέμβαση**
- **Εμπλοκή της οικογένειας**
- **Προσχολική εκπαίδευση**

Οι παρεμβάσεις που γίνονται από τη γέννηση του παιδιού μέχρι τα πέντε του χρόνια δείχνουν ότι, εμπλουτίζοντας τις εμπειρίες του παιδιού, μπορεί να ενισχυθεί η ανάπτυξη του εγκεφάλου. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να μειωθεί ο αριθμός των παιδιών που τελικά θα διαρρεύσουν είναι να τους παρέχεται η καλύτερη δυνατή σχολική διδασκαλία από την αρχή της σχολικής τους εμπειρίας και στο Δημοτικό Σχολείο.

- **Έγκαιρη ανάπτυξη εγγραμμτισμού**

Έγκαιρες παρεμβάσεις για να βοηθηθούν οι μαθητές που έχουν πρόβλημα να βελτιώσουν τις ικανότητες γραφής και ανάγνωσης, εγκαθιστούν τις αναγκαίες βάσεις για αποτελεσματική μάθηση σε όλα τα αντικείμενα.

- **Βασικές στρατηγικές**
- **Μέντορες μάθησης**
- **Μάθηση μέσω κοινωνικού έργου**

Η μάθηση μέσω κοινωνικού έργου συνδέει τις κοινωνικές εμπειρίες με την ακαδημαϊκή μάθηση. Αυτή η μέθοδος διδασκαλίας/μάθησης προάγει την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη,

την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας, την κοινωνική ευθύνη και μπορεί να είναι ένα ισχυρό όχημα για την αποτελεσματικότητα της σχολικής μεταρρύθμισης σε όλες τις τάξεις.

- **Εναλλακτική παρακολούθηση**
- **Εκμεταλλεόμενοι τις δυνατότητες της διδασκαλίας**
- **Επαγγελματική ανάπτυξη**
- **Ενεργή μάθηση**
- **Εκπαιδευτική τεχνολογία**
- **Εξατομικευμένη μάθηση**
- **Συμβουλευτική σταδιοδρομίας και εκπαίδευσης**